

Agrárkönyvtári hálózat – egy tagkönyvtár szemszögéből nézve

Zalainé Kovács Éva

Az agrárkönyvtári hálózat tulajdonképpen a 60-as évek elején erősödött meg számottevően, együttműködését az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ koordinálta. Bár mostanában nem divat hálózatról beszélni, ez a hálózat akkoriban valóban jól működött, az agrárfelsőoktatási könyvtárak tekintetében pedig mind a mai napig tart az együttműködés.

Mit is jelentett ez egy tagkönyvtár életében? Jelentett többféle, évente ismétlődő és alkalmi rendezvényt, értekezletet, az évi jelentés megküldését és statisztikai adatszolgáltatást, szakmai tapasztalatcseréket, tanfolyamokat és jó kollegiális kapcsolatokat is.

1962-től az évente négyszer megjelenő *Mezőgazdasági Könyvtárosok Tájékoztatója* is jól szolgálta az együttműködést és a tájékoztatást. Ebben a tájékoztatóban minden évben megjelent az agrárfelsőoktatási és a kutatóintézeti könyvtárhálózat által beküldött évi jelentésekből és statisztikai adatokból készült összefoglaló, így mindent megtudhattak egymás működéséről a könyvtárak. Jól tudom, hogy divat volt akkoriban minél hosszabb, minél pozitívabb jelentéseket készíteni, de azért a számok és a tények ezekben az összesítésekből magukért beszéltek.

1963-ban hálózati összefogással kezdődtek el a mezőgazdasági központi folyóiratcímjegyzék újabb kötetének szerkesztési munkái, ebben a tagkönyvtárak adatszolgáltatással működtek közre. A jegyzék *Külföldi mezőgazdasági szakfolyóiratok és egyéb időszaki kiadványok jegyzéke* címen kétévenként megjelent, jól használható volt a könyvtárközi kölcsönzésben és az olvasószolgálati tájékoztatásban. 1985 után ez a kiadvány megszűnt, megjelent ugyan már 1981-től évente a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazat adott évre megrendelt nyugati folyóiratait tartalmazó jegyzék, de ez a kurrens jellegénél fogva nem pótolta az előző tájékoztatási értékét. A negyedévenként megjelenő *Külföldi mezőgazdasági szakkönyvek gyarapodási jegyzéke* megjelentetéséhez is hozzájárult a tagkönyvtárak fegyelmezett adatszolgáltatása.*

* A gyarapodási jegyzék 1992-ben, az 1991. 3-4. számmal megszűnt. A szerk.

Gyűjtőkori együttműködés

1964-ben kezdődtek el a gyűjtőkori kódex elkészítésével kapcsolatos hálózati értekezletek, melyeknek célja az országos szintű gyűjtésre alkalmas könyvtárak kijelölése, az ellátatlan szakterületek feltárása volt. Érdekesek és még ma is aktuálisak a munkálatok során felmerült főbb elvi kérdések, így például:

- ♦ Megoldhatja-e egyetlen szakkönyvtár az agrártudományok (beleértve az állatorvosi, az erdészeti és a kertészeti tudományágak) szakirodalmának országos szintű gyűjtését?
- ♦ Van-e ellátatlan tudományág az agrártudományok fogalmkörében?
- ♦ Alkalmask-e az agrárfelsőoktatási könyvtárak az országos gyűjtőkori rendezésben való kötelezettségek teljesítésére?

1966-ban elkészült a gyűjtőkori megosztás javaslatja, mely tartalmazza a bevonható hálózati könyvtárak körét és az általuk ellátandó gyűjtési feladat részletezését. Ezeket a javaslatokat a könyvtárak és fenntartó intézményük is véleményezték, bővítették vagy szűkítették az akkori helyzetük alapján.

1969-ben az időközben megjelent gyűjtőkori rendelet hatására aztán ismételen felül kellett vizsgálni a fenti tervezetet, de jogszabályi rendezésre a MÉM átszervezések miatt, akkor nem került sor.

A mezőgazdasági és erdészeti gyűjtőkori együttműködés létrehozása szempontjából az 1972-ben megjelent, országos feladatköröket kijelölő utasítás bizonyult döntő jelentőségűnek.

A hálózat országos feladatkört kapott könyvtárainak vezetői egyeztették a feladatokat az együttműködés különböző területein. Megállapodtak abban is, hogy feltétlenül szükséges a kooperációs körök összehúzása is. Így jött létre a *Kertészeti Kooperációs Kör* is, a Kertészeti Egyetem Könyvtárainak vezetésével. Ezen Kör tevékenységének egyik legnagyobb eredménye az a kiadvány, amely a résztvevő könyvtárak egyesített külföldi kiadványcsere címjegyzékét tartalmazza.

A bibliográfiai feldolgozás területén két munkacsoport is működött a 70-es években: a Mezőgazdasági és Állatorvosi Osztályozó Munkacsoport és az Agrárfelsőoktatási Könyvtárak

Feldolgozó, osztályozó munkacsoportja. Az első csoport az ETO módosításával, új javaslatok kidolgozásával foglalkozott, kapcsolódva az Országos Osztályozó Bizottság munkájához.

A második munkacsoport címfelvételi és katalógus-szerkesztési, katalógushálózati problémák megvitatására alakult.

A 80-as évek

Az agrárkönyvtárak hálózatának központja 1967-től a MÉM Információs Központ (AGROINFORM), mely a 80-as évekre már koordinációs központtá fejlődött, feladata az agrárfelsőoktatás területén létrejött könyvtári hálózatok, a regionális és szakterületi együttműködési körök munkájának egybehangolása volt. A szervezet tehát nőtt és fejlődött, különböző fejlesztési tervek készültek, ehhez szempontokat dolgoztak ki, és végül hálózati értekezleten értékelték azokat.

Megalakult a *Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Könyvtári Koordinációs Tanács*, melynek célja az volt, hogy a könyvtári jogszabályokban kijelölt hálózati központok vezetői és az AGROINFORM mint koordinációs központ között kialakuljanak a korszerű együttműködési formák, természetesen a hagyományos formák megtartása mellett. Ez a Koordinációs Tanács hangolta össze a külföldi folyóiratrendeléseket, az új bibliográfiai leírás szabvány ágazati bevezetését, egyeztette a külföldi mágnesszalagos szolgáltatások forrásjegyzékét és ezek hazai dokumentumbázisának felmérését.

1987-ben megalakult az Agrárinformációs Vállalat és ezután az agrárkönyvtári hálózat családi szellemét az Országos Mezőgazdasági Könyvtár (a Vállalat egyik részlege) és a köréje csoportosuló szakkönyvtárak ápolták tovább. A Koordinációs Tanács természetesen folytatta munkáját, 1989-ben elkészítette ajánlásait az ágazati információs infrastruktúra és az egységes ágazati katalógusrendszer kiépítéséhez. Ez utóbbi keretében számítógépes folyóirat KC és külföldi könyvek katalógusának elkészítése érdekében végeztek a hálózat tagjai kísérleti adatszolgáltató és feldolgozó munkálatokat.

Az Agrárinformációs Vállalat utolsó nagy hálózati összefogása az FSTA és a CABI CD-ROM és CD-ROM lejátszó közös vásárlására, OMF

pályázat támogatására, illetve együttes külföldi folyóiratrendelés (SWETS) tárgyában történt.

Az agrárkönyvtári hálózat működése esetlegessé vált, inkább kollegiális együttműködésnek nevezném.

Biztos, hogy a jövőben is szükség lesz az együttműködés valamilyen formájára, ennek

szükségessége már a felsőoktatás információellátásának fejlesztését szolgáló világbanki hitel koncepció kidolgozása kapcsán is többször felmerült. Csak abban lehet bízni, hogy ez az eddig mindennek ellenére is jól együttműködő „csapat” megtalálja ezeket a formákat.

KITESZIK A KÖNYVTÁRAT A VÁROS LEGSZEBB MŰEMLÉK ÉPÜLETÉBŐL a würtzburgi városatyák, hogy az épület egy részét bérbeadhassák egy áruháznak. A könyvtárak már úgymint szűk a hely, így gazdaságosabb lesz idővel újat építenünk, mint a Falkenhof belső átalakításával kibővítenünk a könyvtár tereit. Pedig két jól szituált nővér 2 millió márkát ajánlott fel erre a célra. A városszépítő egyesület is tiltakozik az ellen, hogy az önkormányzati költségvetés pillanatnyi érdekeinek feláldozzák a patinás épület egységét. De hát a német önkormányzatok se szívesen utasítják vissza a kínálgató bevételei lehetőségeket...

(DBI-Pressespiegel, 1992. dec.)

A HOLT-TENGERI TEKERCSEK mikrofilmjét (3000 kocka) megszerezte a British Library Dokumentumszolgáltató Központja; másolatot nem ad róla, de kikölcsönözheti bárki, aki képesnek tartja magát a 2000 éves töredékek olvasgatására.

(Document Supply News, 1993. márc.)

80 000 KÖNYVTÁRKÖZI KÖLCSÖNZÉSI KÉRÉST NEM TUDOTT FELDOLGOZNI a múlt félévben a kölni Központi Orvostudományi Könyvtár (a német országos szakkönyvtár) – mert nincs aki feldolgozza. A kérések száma az utolsó 10 év alatt kétszeresére nőtt (1991-ben 450000 kérés futott be), a státusok gyarapítására viszont nincs keret. Pedig egy kérésre 14 márkát fizet a megrendelő, az a pénz a tartományi, illetve a szövetségi kormány zsebébe megy, finanszírozhatnák belőle a létszámnövelést.

(DBI-Pressespiegel, 1992. dec.)